

Seite, eines politisierenden Pfaffen aber von allen Seiten.“ — Kersem ališal isti dan še zanimivega, pride prihod. Nazadnje še nekaj novic. Na veselici pri Kretu bila je navzoča tudi Dunajčanka A. P. Seveda trda Nemka. Vendar je rekla, dasi ni nič razumela, videlo se pa je da še Brenčič slovensko ne zna govoriti, kaj šele nemško. — Govori se, da je dr. Ploj imenovan članom gospodarske zbornice. Potem pa gosp. Brenčič in Korošec, ki klobuk pod pazduho, sicer z vajnih obljub se bo niti dr. . . . kaj šele maslo.

Štajercijanec.

Iz Krotovca pri Ptuj. Tukaj se je Franc Brenčič po ožji volitvi prav lepo zahvaljeval miloem iz Kicarja, da so klerikalno volili, namreč Miška iz, Spuhlja; zategadelj ostanejo Kicarci zopet v „sirotinbergu“. Ako bi napredno volili, bi dobili glavno cesto v Kicar, katere je zelo potrebno spremeniti, bi se tedaj Kicar iz „sirotinberga“ v „Stadt-Wien“ po slovensko karbovski Dunaj prelevil . . .

Iz Ragoznice pri Ptuj. Pri nas je bil nek naprednjak svoj čas prisiljen klerikalno voliti. Sedaj ko se je otepel „posojilnice“ ter pobasal svoj delež, ima tudi svoj vodnjak, da mu ni treba kalne vode piti. So mu nakrat odpale klerikalne verige in se piše M. Hočevnar in dva ljučca na vskriž. Se mu je žalost v veselje spremenila in bode zanaprej vsakega odjemalca lahko z večjim veseljem in uljudno s svojim ljudskim delom postregel.

črni Avstriji kakor svitla zvezda, ki nam obljubljuje boljše bodočnost.

Od kje to pride? Mislim da od nepremagljive svobodomiselnosti naših mož. Mi smo verski, ali klerikalni nismo. Plavo nebo, ki visi nad našimi gorami in krasnimi jezери, si ne pustimo s kutami zakriti. Naše srce nam kaže veliko razliko med vero in zlorabo vere. Duhovnik spada k oltarju, ne pa na politični shod. Naše ljudstvo ne mara politikujoče duhovščine! In tako bode tudi zanaprej ostalo.

Jako napačno pa bi bilo, ako bi v svojem veselju pozabili, da črni sovražnik vedno deluje. V vsakem posameznem farovžu ima svojo agitacijsko pisarno in vsak duhovnik mora dostikrat na zapoved od zgoraj namesto svitlobi temi služiti. Naloga jim je osužnjevanje vesti in prostosti mišljenja v interesu klerikalizma. Žalostno delo to!

Ali mora duhovništvo tako politiko uganjati? Mora! Drugače ga lahko vsaka tercijalka denuncira. Vedno visi nad duhovniško glavo Damoklejev meč odslavljenja. Ta meč zadene ravno tiste duhovnike, ki nočejo klerikalne politike uganjati, kar je jako dobro slučaj župnika Česky v St. Ilju dokazal.

Bila bi pravzaprav naša dolžnost, da pomagamo duhovnikom iz te nečloveške sužnosti. Saj vendar ti moderni sužnji naše otroke vzgojujejo; nemožeče nam je pričakovati, da bi sužnji našo deco v prostem mišljenju vzgajali. Zato pa mora boj proti klerikalizmu z vsemi kriplji pričeti. V vsaki vasi, v vsakem mestu morajo resni napredni moške skupaj stopiti, da se posvetujejo, ne samo o sedanjosti, marveč tudi o bodočnosti, kar bode našim otrokom prostost zagurilo.

Treba je vstvariti protiklerikalno zvezo. Ta bi služila veri, kër bi se borila proti klerikalstvu. Služila bi prostosti, kër vera ne sme biti vezana na politične strankarske nazore. Služiti bi imela kulturi in napredku; kajti šele tedaj, ko bode ljudstvo izpoznalo, da daje vera moč in hrano za boj za obstanek, šele tedaj bode protikrščanski klerikalizem premagan.

Naprednjaki! Kadar stoji sovražnik že na zidovju, treba se je strahopetno udati ali pa junaško do smrti boriti. Pri nas še ni tako daleč! Porabimo čas, borimo se, dokler je dan! Klerikalizem mora biti premagan! R.

Podraženje železa potom kartelov.

Poslanec A. Schmied objavil je velezanimive številke o razmerah v avstrijski železni industriji. Ker je ta zadeva velevažna glede splošne draginje, naj omenimo tudi mi glavne podatke.

Vlada je l. 1906 z Nemčijo trgovinsko pogodbo sklenila, v kateri se je glede železa sledeče colnine določilo:

Surovo železo	K 1.50	to je 20%
dolgo železo (Stabeisen)	6.—	„ 60 „
pleh	9.—	„ 70 „
tregerji	7.—	„ 70 „
drat	9.50	„ 70 „
vltite cevi (Gussröhren)	5.75	„ 70 „
kovane „ (Schmiedröhren)	4.35	„ 70 „

Te izredno visoke varstvene colnine omogočile so naravnost škandalozne dogodke v kartelih, sploh pa uresničenje podkartelov in sindikatov. Na podlagi takih razmer se je moralo n. pr. v Avstriji vltite cevi za K 15 do K 16 za meterski cent plačati, medtem ko košajo take cevi v Nemčiji le 8-20 K. Sicer se je pa te cene med visoko konjukturo na 22 K zvišale, tako da so delave avstrijske železne fabrike s posebnim dobičkom v znesku 150 do 180%. Pa jim še to ni zadostovalo. Zahtevalo se te fabrike poleg tega od občin in mest dodatek za 75 vin. in od industrijcev z manjšo potrebo od 1 do 2 K. torej okroglo 200% več, kakor znasajo cene na Nemškem. Proti takemu postopanju seveda tudi znižanje voznine za 30% prav nič ne pomaga.

Znana zadeva s cevmi v Pragi in enketa o zgradbi voznih parnikov so pojasnile naravnost nezaljšane dogodke. Tako n. pr. je doka-

zано, da so avstrijski podjetniki cevi iz kovanega železa iz Avstrije v Švico izvozili, za kar se je moralo na švicarski meji 3 K colnine plačati; potem se je to blago kot „švicarski izdelek“ zopet v Avstrijo peljalo. Zato blago se je moralo na avstrijski meji zopet 13-30 K colnine plačati in se je vendar z dobičkom v Avstriji prodalo. Najbolj zanimivo je, da so te cevi vkljub dvakratni colnini in voznini še vedno cenejše bile nego cevi, ki jih avstrijski konzument od domačih fabrik naroči. Zanimivo je tudi, da se je n. pr. veliko množino dolgega železa (Stabeisen) na srbsko mejo franko Semlin za 9 K oddalo, medtem ko se je isto železo na Nižjeavstrijskem za 20 K oziroma za 21 K prodajalo. S tem je zopet enkrat dokazano, da se železo za 60% ceneje v Srbijo pošilja, nego se ga v Avstriji prodaja.

Nova submisijiska postava je tudi napravila, da so pravzaprav državni razpisi popolnoma brez vrednosti, ker se inozemska podjetja konkurence udeležiti ne morejo. Avstrijski kartelisti hočejo ravno doseči, da smejo javno odirati, kolikor se jim zljubi.

Vlada pa meče denar proč. To se je zgodilo n. pr. pri neki dobavi koteljskih cevi (začasa ministra Wrbe). Avstrijski kartel oferal je cevi za 833.000 K; neka nemška fabrika jih je hotela dati za 613.000 K franko colnine, torej za 220.000 K ceneje; pri temu bi vlada še na colnini 180.000 K pridobila. Ali vlada se zato ni brigala in je raje z domačo oderuško fabriko barantala; ta ji je potem ceno za 129.150 K znižala. Tako je vrgla vlada čez 90.000 K denarja proč in je poleg tega na colnini 180.000 K izgubila, torej na leto 270.000 K izgube. To kupčijo z domačimi oderuhi pa se je sklenilo za 5 let; gre se torej tukaj za 1.350 K denarja davkoplačevalcev. Seveda se je istotako z drugim takim blagom (mašine, šine, vavone itd.) delalo. Tu se gre že za stotine milijonov, ki se jih na ta način izmeče in zapravi. Alpska Montan-družba prodaja n. pr. šine v Jaffi (Aziji) za 13-10 K, torej ceneje kakor doma v Donawitzu!!

Pri dolgemu železu (Stabeisen), katerega potrebujejo zlasti tudi mali obrtniki, je stvar še hujska. To železo koštalo je l. 1910 v Nemčiji 12-20 K; na Avstrijskem pa 20-50 K; vagon takega železa košta torej pri nas za 700 K več nego v Nemčiji. Ker so avstrijske fabrike l. 1910 skupaj 30.387 vagonov takega železa izdelale, imele so torej razven navadnega še 22 milijonov posebnega oderuškega dobička. Edino pri dolgemu železu zaslužijo avstrijski tovarnarji na leto 27% milijonov kron.

Lz tega stališča mora priti nujna zahteva kmetov in obrtnikov, da se vstvari kartelsko postav, ki bode tako odiranje ljudstva preprečila!

Zlate besede.

„Gotovi voditelji pridigujejo, da naj kmetje svojo grudo zapustijo in k industriji gredo. Ali bi se moglo obsirneje za fevdalizem in kapitalizem delati, nego da se jima — zemljo pripusti?! Omenjeni ljudje računajo pač s tem, da one moči za obdelovanje svoje zemlje ljudi dobile ne bodejo. Jaz pa mislim, da bodejo po industrijskemu polomu zopet prišli, tisti kmetjski ljudje, ki so enkrat s tako velikim upanjem v fabrike odšli. Ali prejšnji posestniki bodejo potem — hlapci. In ako bi že stari domačini nazaj ne prišli, dobi se čez potok še ljudi, Lahe, Slovane, končno tudi Kitajce, ki se bodejo kot kmetjski delavci na naši zemlji vgnezdili. Na grudo pozabiti! Vedno zopet vprašam: Ali se dobi za prebivalca zemlje večje neumnosti? Peter Rosegger.

Novice.

Naš kmetjski koledar, ki si je tekom let toliko prijateljev pridobil, izšel bode leto s v pravem času. Že danes lahko rečemo, da

391

V letovišču

nam kaj dobro služijo priljubljene in praktične

MAGGI kocke à 5 h

(gotova goveja juha).

Samo prave z imenom **MAGGI** in varstveno znamko zvezdo s križcem. Druge kocke niso **MAGGI**jeve!

V škatlah po 50 kock K 2.50
V škatlah po 100 kock K 5.—

Proti klerikalizmu!

Celovška vrla „Bauern-Zeitung“ objavila je v zadnji številki zanimivi članek, ki je podčeljni tudi za naše spodnještajerske razmere. Članek se v glavnih potezah tako-le glasi:

„V prvi vrsti bi opozarjal na organizacijo nasprotnikov. Občudovali bi jo, ako bi ne vedeli, da imajo stanovske agitatorje, ki niso niti en dan od svojega dela proč in ki nadzorujejo ljudi ter vplivajo nanje brez prenehanja. Tako delo je potrebno, ako se hoče posestno stanje ne samo pridobiti, marveč tudi za trajno oddržati. Lahko se sicer reče, da dobra stvar sama za-se vpliva; to se pa zgodi šele tedaj, ako je človek o dobrem že prepričan in ako ni s čitanjem in v družbi s svojimi nazori na drugo mnenje dresiran. Blaga naloga izobraženec je, da privzgojijo prebivalstvu zmožnost kritike, da se ne veruje več vsakemu sleparju in pripovedovalcu bajk, da pričnejo ljudje sami soditi in odgovarjati. Kritika je tudi tedaj dobra, kadar se jo izvršuje, kër priporoča poboljšanje in kër nismo nepoboljšljivi, kar tudi o svojih nasprotnikih ne moremo vedno trditi, kër njih strankine dogme tega ne dovolijo.

Krepkejša organizacija je torej prvi pogoj za boljši razvitek, po katerem hrepenimo v blagor vseh stanov našega prebivalstva.

Ali tukaj se grè še za več. Vsak Korošec ima lepo svojo domovino iz celega srca rad in bi rad imel, da se jo tudi zunaj vedno spoštuje. Naravnost trdil bi, da je koroška dežela v naši